

ביאורים

השפה העברית אינה סתם לשון. רבי יהודה הלוי בספרו 'הכוזרי' מסביר שכיוון שזוהי שפה אלוהית, ניתן להבין מכל מילה את מהות הדבר אותו היא מתארת. אילו היינו גאוני רוח, היינו יכולים לדמיין כיצד שור נראה ומהם תכונותיו רק מהתבוננות במילה 'שור' [מאמר רביעי, כה]. כאשר ישנו רעיון אמיתי - יהיה לו ביטוי גם בשפת הקודש.

כפי שהמהר"ל הסביר, הגלות והגאולה הם תהליך אחד. מסיבה זאת, המילים 'גלה' ו'גאל' מאוד דומות והם מבטאות מהות שווה - התהליך לביאת הגואל. ההבדל הוא רק במצב הפיזי והפסיכולוגי בו נמצא עם ישראל בתהליך זה, אך אין הבדל במהות וביעד.

בעת הגאולה, עם ישראל יהיה מאוחד. כל הכוחות המגוונים של עם ישראל יתאחדו ויפעלו בהרמוניה מושלמת. העדות השונות והמנהגים המיוחדים שהונהגו במהלך שנות הגלות - יהוו פסיפס מרהיב שבו כל אבן תתן את החן הייחודי שלה. רעיון זה מבטא במילה 'גאל' בשני אופנים: א. האות א' היא בגימטריה 1, והיא מסמלת שעם ישראל יהיה אחד. ב. האות א' נמצאת באמצע המילה. האמצע מבטא את נקודת האחדות, כמו אמצע המעגל שרחוק במידה שווה מכל קצותיו, ומצליח לאחד ולבטא את כל הנקודות השונות שבמעגל (לתוספת הבנה, ניתן ללמוד את הביאורים לתחילת פרק ד' ב'שמונה פרקים לרמב"ם).

לעומת זאת, בזמן הגלות עם ישראל מפוזר ומפורד בין העמים. דבר זה מבטא במילה 'גלה' בשני אופנים: א. האות ה' נמצאת בקצה המילה 'גלה' כיוון שהקצה מבטא חילוק. התמקדות בנקודה אחת ללא שיתוף וקשר לשאר הנקודות. ב. האות ה' היא בגימטריה 5. המספר 5 מבטא פיזור בארבעת רוחות השמים אך גם במרכז - באמצע. בכך, רואה המהר"ל דבר נפלא: גם כאשר ישראל מפוזרים בארבעת רוחות השמים, יש להם נקודה שמאחדת אותם. גם בזמן הגלות - האחדות עדיין קיימת בעם ישראל. המהות הפנימית של עם ישראל, האחדות של כל הכוחות למען עבודת ה', קיימת תמיד ולא תשתנה לעולם. היא זאת שמאחדת את ישראל גם בגלות ומחברת את הפיזור בגלות לתהליך הגאולה ומכוחה יגאלו ישראל, כפי שנלמד מזה.

הרחבות

• גאולה - גילוי הפנימיות שבגלות

לְשׁוֹן גְּלָה וְגָאֵל אוֹתִיּוֹת שְׁנִיָּהם שְׁוֹת. בדמיון שבין אותיות גלה וגאל הרחיב והעמיק הרב מנחם מנדל שניאורסון (הרבי מליובאוויטש): "ולכאורה אינו מובן: גאולה היא הפך הגמור מגלות, ואם-כן הייתכן שתיבת גאולה כוללת בתוכה את תיבת גולה?... ויש לומר הביאור בזה: גאולה אין פירושה שעל ידי היציאה מגלות מזניחים את החיים, הפעולות והעולם שהיו קודם שהיה בגלות. אדרבה, גאולה פירושה שהמציאות שהייתה קודם משועבדת בגלות, נעשית משוחררת... כל העניינים (שנמצאים) בגלות נשארים גם הלאה (ימשיכו להתקיים), אלא שיתבטל מהם מצבם הגלוי, שיתבטל ההעלם והסתר המכסה על מציאותם האמיתית והפנימית... הגאולה עניינה להעלות את הגולה, ומזה גופא לעשות גאולה, על ידי זה שמגלים בכל העניינים דגולה את (אות) אל"ף ד'אלופו של עולם' (כינוי לקב"ה) - מסיירים את ההעלם והסתר בענייני הגלות המכסים על עניינה ותכליתה האמיתית" [תורת מנחם התנועדיית תשנ"א, ג, עמ' 179]. הגאולה הינה גילוי התוכן הפנימי של המציאות, שהיה מוסתר במשך שנות הגלות. העבודה של עם ישראל בגולה היא להוסיף למילה "גלה" את האות א' המרמזת לריבוננו של עולם. כלומר, לגלות כיצד הקב"ה נמצא ומשגיח בכל המציאות ובכך נוצרת הגאולה. במילים אחרות, על ידי גילוי הרוחניות שבמציאות - העולם הולך ונגאל.

וְכַל זֶה תְּבִין, כִּי לְשׁוֹן גְּלָה וְגָאֵל אוֹתִיּוֹת שְׁנִיָּהם שְׁוֹת*, רַק שְׁבַלְשׁוֹן גָּאֵל נִרְמַז בוּ שְׁהוּא 'תְּבַרְךָ גָּאֵל אוֹתָם מִכָּל ד' רוּחוֹת עוֹלָם, וּמֵאֶחָד אֶת הַפְּזוּר שְׁלָהֶם. וְכַל אֶחָדוֹת פְּעוֹלָם הוּא בְּאֲמִצֵּעַ, שֶׁהַקְּצוּוֹת הֵם מְחַלְקִים, וְהָאֲמִצֵּעַ אֶחָד. וּלְכַף הָאֵל"ף, שְׁהוּא הָאֶחָדוֹת וְהַקְּבוּץ מִן הַפְּזוּר, הוּא בְּאֲמִצֵּעַ הַתְּבָה. אֲבָל גְּלָה הוּא בְּה"א, שְׁהוּא פְּזוּר, וְהַפְּזוּר הוּא בְּד' רוּחוֹת בְּכָל הַקְּצוּוֹת, וְגַם בְּאֲמִצֵּעַ, שֶׁהַדְּבַר שְׁהוּא מְפֻזָּר, הוּא מְפֻזָּר בְּכָל הַשְּׂטַח, שְׁהוּא כּוֹלֵל אַרְבַּע רוּחוֹת וְגַם בְּאֲמִצֵּעַ. אִף שֶׁהָאֲמִצֵּעַ אֵינוֹ פְּזוּר, דְּבַר זֶה מֵה שֵׁישׁ בְּהֵם הָאֲמִצֵּעַ, בְּאֵ הַלְּוֹרוֹת כִּי 'נִשְׁאָר בְּיִשְׂרָאֵל כֹּחַ אֶחָדוֹת וְקְבוּץ, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְלוֹמַר לָךְ, כִּי הַגְּלוּת בְּעֵצְמוֹ הוּא סִבָּה לְגָאֵלָה לְקַבֵּץ הַפְּזוּר וְלְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל אֶחָד. לְכַף אוֹתִיּוֹת גְּלָה הֵם אוֹתִיּוֹת גָּאֵל, רַק שְׁנַעֲשֵׂה הַפְּזוּר לְאֶחָדוֹת, שְׁהוּא נִרְמַז בְּאֵל"ף שֶׁל גָּאֵל. וּבְמֵה שֵׁישׁ ה"א בְּמֹלֶת גְּלָה, אֲשֶׁר הֵה"א מוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל הֵם פְּזוּרִים בְּכָל ד' קְצוּוֹת וּבְאֲמִצֵּעַ. בְּשִׁבִיל זֶה נִשְׁאָר בְּהֵם אֶחָדוֹת אִף בְּגְלוּתָן, שֶׁהֵרִי אֶחָד שְׁהוּא בְּאֲמִצֵּעַ בְּתוֹךְ הָאֲרָבַע, הוּא מְאֻחַד וּמְקוּשֵׁר פְּזוּר הָאֲרָבַע אֵלָיו, כִּי לְעוֹלָם הָאֲמִצֵּעַ מְאֻחַד וּמְקוּשֵׁר הַכֹּל. וְדְבַר זֶה מוֹרָה כִּי עֵדִין יֵשׁ כֹּחַ אֶחָדוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָן, וְלֹא נִחְלָקוּ לְגֻמְרֵי, וּבְשִׁבִיל כֹּחַ אֶחָדוֹת זֶה שֶׁנִּשְׁאָר אֲצֵלֶם יִתְאַחְדוּ עוֹד. שְׂאֵם כְּבָר חֵס וְשְׁלוֹם לֹא נִשְׁאָר בְּהֵם כֹּחַ אֶחָדוֹת, כְּבָר נִתְחַלְקוּ, וְלֹא הִיָּה לָהֶם כֹּחַ לְהִיּוֹת חוֹזְרִים לְהִתְאָחַד. אֲבָל עֵתָה יִתְאַחְדוּ מִכֹּחַ אֶחָדוֹת שְׁהוּא נִשְׁאָר אֲצֵל יִשְׂרָאֵל.

רעיון זה ניתן להבין גם מהמילים גאל וגלה, שהן שורש המילים גלות וגאולה. מילים אלו שוות באותיותיהן, מלבד חילופי ה"ה והאל"ף. במילה גאל האות אל"ף באמצע, דבר זה מלמד שהקב"ה יגאל את ישראל מארבע רוחות העולם, ויאחד אותם בארצם. האיחוד בארץ ישראל, שהיא נקודת האמצע, וידוע שהקצוות הן חלקים כי הם מחולקים לרוחות שונות, והאמצע אחד. לכן האל"ף, שהוא כוח האיחוד והקיבוץ באמצע המילה גאל. במילה גלה באה האות ה"א בסוף המילה, כי הגלות היא פיזור, והפיזור רמזו באות ה"א. האות ה"א, בגימטרייה חמש, כנגד הפיזור בארבע רוחות השמים, שהם ארבע קצוות, וכנגד האמצע, כי כל דבר המפוזר בשטח, אינו מפוזר רק בארבע הקצוות, אלא גם באמצע השטח. ואף על פי שהאמצע מורה על האיחוד, שהוא הפך הפיזור, זה בא למלד, 'שגם בשעת הפיזור עדין כוח האחדות מצוי בישראל, כמו שיתבאר בהמשך. דבר זה מלמדנו שהגלות היא סיבת הגאולה, לקבץ נידחי ישראל לעם אחד. לכן אותיות גאל וגלה הן אותן האותיות, רק שהה"א מתחלפת לאל"ף, לרמז שהפיזור הופך להיות אחדות. הה"א הרמוזה לגלות ולפיזור, יש בה פרט לארבע הקצוות גם את האמצע, שהוא המאחד והמחבר את כולם. ללמדנו, שאף בגלות יש לישראל את הכוח להתאחד, ולא יאבד כוח זה בגלותם, ומכוח זה יחזרו ויתאחדו בעתיד. אם חס ושלום לא היה כוח זה נשאר בהם, היו נשארים בפיזור מבלי יכולת לחזור ולהתאחד. אבל כיון שכח זה לא בטל מהם יחזרו לאחדותם.

